

Újra megnyílt a nyíregyházi Jósa András Múzeum

Szabolcs-Szatmár megye központi múzeuma, a nyíregyházi Jósa András Múzeum több mint másfél esztendő szünet után új épületében nyitotta meg kiállításait március elején. A város egyik fő útja és a Benczúr tér sarkán álló kétemeletes palota, klasszicizáló homlokzatával, tympanonjával, oszlopsorával mintha egyenesen múzeumnak készült volna, pedig eredetileg pénzügyigazgatóságnak építették 1925-ben. Teljes belső felújítás, átalakítás után végre méltó otthont nyújt az ország egyik legrégebbi vidéki múzeumának és a megye levéltárának. A sors különös játéka, hogy azon a téren áll az új múzeum, ahová alapítója, *Jósa András* kívánta volna építtetni, egyik 1907-ben kelt írása szerint: nem eldugva, beékelve a házsorokba, hanem a tér szabad fényétől besugározva, „a legnagyobb világításban terjeszteni a világgosságot.”

A Szabolcsvármegyei Múzeumot 1868-ban alapította dr. *Jósa András* vármegyei főorvos, s haláláig, 1918-ig hű gondviselője és gyarapítója volt a gyűjteménynek. A múzeumalapító egyike volt azon kitűnő férfiakkal, akiknek emlékét, munkásságát a mostanál alaposabban kellene ismernie és tisztelnie nemcsak megyéje, hanem az egész ország közönségének. Az ő nevét örökíti meg Nyíregyháza születő új városrésze, a Jóságáros, s méltán viseli a megyei kórház és a múzeum, amelyek között alkotóerejét mindvégig megosztotta. A múzeum régészeti — különösen bronzkori — gyűjteménye *Jósa András* munkája révén vált hazánkban az egyik leggazdagabb, s világszerte számontartott gyűjteménnyé. Igen gazdag a múzeum honfoglalás kori leletanyaga is. *Jósa András* utóda az igazgatói székben, *Kiss Lajos* Kosuth-díjas néprajz-tudósunk a múzeum néprajzi gyűjteményét alapozta meg és fejlesztette magas szintre.

Részlet a népművészeti kiállításból

A gazdag gyűjtemény — amely ma már 151 000 tárgyat őriz — a legutóbbi idő-
kig szűkös elhelyezésben szorongott a Megyeházán. A Jósa András által szorgal-
mazott, s a megyénél tervbe is vett múzeumépítési terveket akkor elsodorta az első
világháború, s később is csak ideiglenes bővítések, félmegoldások születtek. A
mostani honfoglalás azonban véglegesnek tekinthető: az épület teljes földszintjét
a Megyei Levéltár vette birtokába, az első emeleten a múzeum kiállítótermei, a má-
sodik emeleten raktárai, műhelyei, munkaszobái kaptak helyet, s ugyancsak a má-
sodik emeletre került a 80 személyes előadóterem, amelynek a múzeum vezetői fon-
tos szerepet szánnak a közművelődési munkában.

A most megnyitott 7 kiállítás közül 3 állandó jellegű. A *Felső-Tisza vidéki szötte-
sek és hímzések* c. népművészeti kiállítás nemcsak a tájegység — főként a szatmári-
bereg-i Tiszahát — sajátos szépségű kézimunkáit mutatja be, hanem a fonás-szövés
teljes eszköztanyagát is, végigvezetve az egész munkafolyamaton, s a különböző
használati tárgyakat, fafaragásokat, kerámiákat, amelyek a szöttek-hímzett kendők
viseléséhez, alkalmazásához kapcsolódtak.

Állandó kiállítással tiszteleg a múzeum Nyíregyháza két nagy szülőtte, a festő
Benczúr Gyula és az író *Krúdy Gyula* emléke előtt. A Benczúr-teremben a Jósa
András Múzeum gyűjteményéből válogatott anyag mellett szerepelnek a Magyar
Nemzeti Galéria által kölcsönzött képek is, valamint a művész örököseitől nemrég
megvásárolt bútorai, személyes emléktárgyai is itt láthatók. Két kisebb teremben
kapott helyet a Krúdy-emlékkiállítás, amelyet a Petőfi Irodalmi Múzeum, a Magyar
Nemzeti Galéria és a debreceni Déri Múzeum által kölcsönzött anyag is gazdagít,
de leginkább *Krúdy Zsuzsának*, az író leányának adománya, aki szinte minden em-
léktárgyát a Jósa András Múzeumnak ajándékozta, hogy e kiállításban népünk köz-
kincsévé váljanak. A kiállítás két terme igen nagy, s talán nem túlzás hazánk
egyik legszebb, hangulatában leginkább kifejező irodalmi kiállításának mondanunk.

E három állandó kiállítás mellett 4 időszakos bemutató szerepel; köztük —
szeptember 1-ig — az Agyagistenek c. régészeti kiállítás, amely Magyarországon
egyedül itt látható így, együttesen, miután nemrég tért haza külföldi diadalútjáról.
A Magyar Nemzeti Múzeum és a Csongrád megyei Múzeumi Szervezet által össze-
állított anyagban hazánk szinte valamennyi múzeumából találunk tárgyakat, az új-
kőkor és a rézkor (i.e. 4000—1900) bálvány-szobrocskáit, kultikus tárgyait, áldo-
zati edényeit. A Szépművészeti Múzeum modern műalkotásokat kölcsönzött június
elejéig, köztük Picasso, Vasarely, Chagall, Guttuso, Léger lapjait és néhány pompás,
modern szobrot. A megyei képzőművészek 30 éves terméséből válogatott tárlat a
szocialista fejlődés során megtett utat rajzolta elénk. A Múcsarnok mutatta be
április 1-ig *Vigh Tamás* kétszeres Munkácsy-díjas Érdemes Művész gyűjteményes
szoborkiállítását. S természetesen most már újra és újra jelentkezni fog a múzeum
újabb időszakos kiállításokkal.

Alapítójának szelleme kötelezi a múzeumot arra is, hogy történelmi hagyomá-
nyainkat őrizze, ápolja. A Jósa András Múzeum a honismereti mozgalom egyik
szervezője, irányítója a megyében; nemcsak segítséget, útmutatást nyújt a honis-
mereti kutatóknak, szakköröknek, de a múzeum munkatársai részt vesznek a honis-
mereti mozgalom minden megmozdulásában. Nem is lehet ez másként azon a
földön, amelyen *Bessenyei György* és *Móricz Zsigmond* szülőháza áll, amely *Esze
Tamás* kuruc talpasainak és *Rákóczi* nagyfejedelemnek lába nyomát őrzi, amelyben
a Himnusz költője, *Kölcsey Ferenc*, és *Bajcsy-Zsilinszky Endre*, az antifasiszta ellen-
állás mártírja nyugszik. Nemzeti hagyományaink őrzése és megismertetése itt külö-
nösen kötelességünk. „A múltat tiszteld a jelenben, s tartsd a jövőnek” — írja
megragadó epigrammájában *Vörösmarty*. Erre kapott most szép lehetőséget, meg-
erősödött biztatást a 106 esztendő után újjászületett Jósa András Múzeum.

Dienes Istvánné